Inspirationsmateriale

49790: Kultur, æstetik og fællesskab

© Børne- og Undervisningsministeriet. December 2020. Materialet er udviklet af FEVU i samarbejde med Social & SundhedsSkolen, Herning. Materialet kan frit kopieres med angivelse af kilde. Materialet kan frit viderebearbejdes med angivelse af følgende tekst: "Dette materiale indeholder en bearbejdning af 49790 Kultur, æstetik og fællesskab udviklet for Børne- og Undervisningsministeriet af FEVU i samarbejde med Social & SundhedsSkolen, Herning."

Udviklet af:
Hanne Jørgensen/Jane Abildskov Barenholdt
Underviser/Uddannelseskonsulent
Social og SundhedsSkolen Herning
Email: hjo@sosuherning.dk / jab@sosuherning.dk
December 2020

1. sammenhæng til jobområde (FKB)

Moder-FKB: Uddannelsens
2629 Pædagogisk arbejde med børn og unge

Arbejdsfunktioner

Arbejdsmarkedsuddannelsen er udviklet som et tilbud til faglig fordybelse i forhold til det styrkedede pædagogiske læreplanstema: ***Kultur, æstetik og fællesskab.***

Denne uddannelse er én af seks arbejdsmarkedsuddannelser, der omhandler de nye styrkede pædagogiske læringsplanstemaer, der udkom i 2018[1]. Formålet med udarbejdelsen af læreplanstemaerne er blandt andet at sikre et fælles pædagogisk grundlag og et integreret pædagogisk læringsmiljø for de 0-5-årige børn i dagtilbud.

Uddannelsen *Den styrkede pædagogiske læreplan* er tænkt som en "grundsten", som øvrige uddannelser og mere specialiserede læreplanstemaer kan kombineres med efterfølgende, herunder den aktuelle uddannelse. Se http://www.epos-amu.dk/Uddannelser/Dagtilbud/Model

I læreplanstemaet *Kultur, æstetik og fællesskab* er der fokus på læringsmiljøer, der formidler glæde ved æstetiske oplevelser og skabende praksis. Herunder understøtter børn i at eksperimentere, øve og afprøve sig selv indenfor en bred vifte af kunstarter og udtryk.
Der er samtidig fokus på kultur, fællesskab og formidling gennem leg, som børnene selv udvikler. Det handler om demokrati, medindflydelse og at sikre alle børns deltagelsesmuligheder gennem arbejde med praktiske redskaber og børns eksperimenterende læreprocesser, herunder opnåelse af viden om forskellige teknikker og anvendelse.
Der lægges vægt på betydningen af den procesorienterede tilgang i forhold til barnets alsidige læringsmuligheder.
Uddannelsen sikrer således deltagerne en grundlæggende viden om læreplanstemaet "kultur, æstetik og fællesskab" og giver dem redskaber til at inkludere dette læreplanstema i egen praksis.

Deltagerforudsætninger

[1] https://emu.dk/sites/default/files/2020-03/7044%20SPL%20Den_styrkede_paedagogiske_laereplan_21_WEB.pdf

Arbejdsmarkedsuddannelsen omfatter arbejdet med børn 0-5 år og henvender sig til pædagogmedhjælpere, pædagogiske assistenter og dagplejere, der til dagligt arbejde med denne aldersgruppe.

Relevante uddannelser at kombinere med

Uddannelsen kan med fordel kombineres med *48384: Den styrkede pædagogiske læreplan* og de andre uddannelser der omhandler den styrkede pædagogiske læreplan, samt med uddannelsen *49777: Pædagogmedhjælper i dagtilbud* og *42918: Arbejdet som dagplejer*.

2. Ideer til tilrettelæggelse

Uddannelsen har en varighed på 2 dage og kan ses som et koncentreret forløb omkring kultur, æstetik og fællesskab.

Forløbet kan både afvikles som to fortløbende dage eller som et splitforløb, hvor der mellem de to undervisningsdage arbejdes med f.eks. kultur og børn, og hvor deltagerne har fokus på deres egen nysgerrighed og fantasi.

3. Temaer

Uddannelsens mål er:

- Deltageren har viden om kulturbegrebet og æstetik og om hvordan børn indgår i fællesskaber, hvor de kan opleve egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

- Deltageren kan anvende denne viden til at tilrettelægge et pædagogisk læringsmiljø, hvor børnene både får oplevelsen af at være tilskuere og aktive deltagere.

- Deltageren kan med afsæt i egen nysgerrighed, fantasi og kreativitet understøtte børnenes nysgerrighed, fantasi og kreativitet og derved gøre brug af forskellige materialer, redskaber og medier.

Målene dækkes gennem følgende temaer:

Temaoversigt

- Tema 1: **Kultur, æstetik og fællesskab**
  - Emne 1. Kultur
  - Emne 2. Æstetik
  - Emne 3. Fællesskab

- Tema 2: **Tilrettelæggelse af det pædagogiske læringsmiljø**
  - Emne 1. Læringsmiljø
  - Emne 2. De tre læringsrum – 1. voksenstyret, 2. voksenstøtte, 3. børnestyret

Emne 3. Måltidskultur

- Tema 3: **Egen rolle, kreativitet og fantasi**
  Emne 1. Egen rolle
  Emne 2. Egen kreativitet og fantasi

Tema 1. Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur, æstetik og fællesskab handler om:

Det sanselige og skabende i hverdagen og i kunsten, der aktiverer børns sanser og følelser

De kulturelle rødder og værdier, barnet har og tilegner sig i hverdagslivet

Emnet børn og kultur har ændret sig i takt med samfundets udvikling. I det 20. århundrede var der en antagelse om, at deltagelse i bestemte kulturelle og kunstneriske aktiviteter ville give den rette følelsesmæssige og kognitive udvikling. Børn ses i dag meget mere som aktive aktører, der også selv producerer kultur.

Kultur er i dag højaktuelt, både i forhold til børns æstetiske virksomhed, men også på grund af deres udvikling af tolerance og respekt i forhold til den demokratiske dannelsesproces.

Emne 1: Kultur

En begyndelse til denne uddannelse kunne være, at deltagerne sidder hver for sig og overvejer hvad de mener kultur, æstetik og fællesskab i børnehøjde er for dem. De skal hver for sig skrive stikord ned. Efter ca. 5 minutter bedes deltagerne sætte sig sammen to og to og snakke om deres stikord omkring kultur, æstetik og fællesskab. Der laves nu endnu større grupper, som fortæller hinanden om, hvad de har skrevet på deres post-it. De skal nu i fællesskab tage de post-its, de mener dækker de tre begreber bedst. Til sidst samles disse post-its på tavlen. Tag en fælles snak om de ord, der er kommet op på tavlen.

Herefter laver underviseren en teoretisk introduktion til de tre begreber.

Kulturbegrebets mangfoldighed:

1. Kultur handler om æstetiske oplevelser. I denne form er kulturmødet med f.eks. musik, teater og leg. Kultur handler således om at give børn muligheder for æstetiske oplevelser og for efterfølgende at bearbejde disse med det formål at udvikle identitet, empati, fantasi, kreativitet og livsglæde. (Alice Kjær 2017)

2. For det andet handler kultur om hvordan børn handler, skaber mening og danner fællesskaber. Med dette antropologiske kulturbegreb er kultur i stedet noget vi gør; noget der skabes mellem mennesker, og som i pædagogisk sammenhæng handler om fællesskab og deltagelsesmuligheder, så børn udvikler tolerance og respekt for egen og andres kulturer. (Lise Jönsson Koumaditis; "kultur, æstetik og fællesskab" 2019)
3. Det pragmatiske kulturbegreb retter opmærksomheden på at en kultur er noget, der gøres i praksis og opstår i samspil. Fællesskabet bliver til, når vi er sammen om noget der gøres uanset forskellige baggrunde. Når vi bruger vores baggrunde og erfaringer, og udveksler noget med hinanden, reviderer vi vores forståelse – og danner nye erfaringer hver for sig og sammen. (Alice Kjær, 2017)

Kultur er noget vi gør sammen (Kim Jerk, 2019 "Vi gør kultur"). Når kultur er noget der gøres i fællesskab matcher det læreplanstemaet: *Kultur, æstetik og fællesskab.*

Kulturbegrebet er ikke entydigt: "*Giver jeres by mulighed for mange kulturelle oplevelse*?" Her tænkes på kunstneriske oplevelse, som bibliotek, teater mm. Dette kulturbegreb er smalt, da det handler om udtryksformer. "*Han kommer fra en anden kultur*". Dette kulturbegreb er bredt, da det handler om hvordan en gruppe mennesker lever inden for et givent samfund, familien, værdier. At kultur enten betegner kunst, kulturliv mm. eller kulturel identitet, sprog, værdier kaldes henholdsvis den æstetiske og det antropologiske kulturbegreb.

Der er i dag, mere end førhen, en tendens til en samfundsmæssig diversitet. Vi lever i højere grad ud fra individuelle værdier. Dette kommer til at betyde, at dagtilbud skal rumme mange forskellige familier og deres forskelligheder, som f.eks. pga. tro eller overbevisninger er; vegetarer, veganere eller ikke spiser svinekød, eller familier, hvor f.eks. børnelitteratur eller museumsbesøg ikke er en naturlig del af hverdagslivet. Danmark er blevet mere multikulturelt. Danmarks statistik opererer med 37 forskellige familieformer, som spænder lige fra kernefamilien til hjem med sammenbragte børn, og de mere sjældne familietyper med forskellige variationer. Endvidere tæller disse mange forskellige familietyper 200 forskellige oprindelseslande blandt indvandrere og efterkommere af disse. Dette viser hvor vigtigt arbejdet i dagtilbud er i forhold til kultur, respekt og tolerance, for at sikre de gode læringsmiljøer. (Lise Jónsson Koumaditis; "Kultur, æstetik og fællesskab" 2019)

Kunst og kultur i dagtilbud: https://emu.dk/sites/default/files/2019-03/Kunst_og_kultur_i_dagtilbud_Saadan_inspirationshaefte_2015.pdf

<u>Det pædagogiske personales blik i et kulturelt antropologisk/æstetisk perspektiv:</u>

- Er optaget af barnets perspektiv
- Ikke optaget af hvad børn ikke kan (endnu) eller "fejl"
- Optaget af hvad børn gør og tænker. Det der giver mening for barnet
- At se muligheder i børns hverdagsudfoldelse
- Give impulser (sanselige) i hverdagen, i nærkulturen, i kunst og kultur oplevelser
- Tilrettelægge hverdagens læringsmiljøer så de indbyder til legende og afprøvende undersøgelser og eksperimenter med materialer, redskaber og genstande

En måde at arbejde med kunst og kultur kunne være brugen af sommerfuglen:

Sommerfuglemodellen og tænkningen bag giver pædagogisk personale en mere aktiv rolle i samspillet med kulturens andre aktører og et større ansvar og handlerum for kulturformidling.

Sommerfuglemodellen består af et **før**, et **under** og et **efter**:

- Før: Det pædagogiske personale forbereder og inspirerer barnet i forhold til kulturmødet.
- Under: Kulturmødet, den kunstneriske oplevelse.

Efter: Det pædagogiske personale fastholder, uddyber og bearbejder barnets oplevelser gennem lege og æstetiske aktiviteter.

"Det blev en sommerfugl" – Inspiration til dagtilbudsbørns møde med kunst, kultur og kulturarv. Af Bennye D. Austrik (red.). KULT-projektets inspirationsmateriale 2018.

Det pædagogiske personale nøjes, ifølge modellen, ikke med at arrangere et besøg, de giver det vinger!
Det gør de som illustreret i Sommerfuglemodellen ved dels at forberede og inspirere børnene i forhold til kulturmødet (venstre vinge), dels ved bagefter at fastholde, uddybe og bearbejde børnenes oplevelser gennem lege og æstetiske aktiviteter (højre vinge).
https://emu.dk/dagtilbud/det-paedagogiske-grundlag/det-blev-en-sommerfugl På linket findes også eksempler på brug af sommerfuglemodellen.

Lad evt. deltagerne arbejde med sommerfuglemodellen.

Der tales om kultur på tre niveauer:

Kultur for børn, kultur med børn, kultur af børn

Kultur for børn: Dækker over produkter, som er skabt af voksne for børn. Det dækker over litteratur, teater, musik, spil, film, legetøj osv.

Kultur med børn: Produceret af voksne sammen med børn. Den voksne agerer som aktør, en deltagende part, der giver rum for børnenes udfoldelse, kreativitet og engagement.

Kultur for børn og med børn dækker over en bred vifte af kulturtyper, herunder blandt andet teaterforestillinger, computerspil, musik, og museer. Disse kategorier kræver, at voksne enten formidler kulturen, deltager i - eller præsenterer børnene for kultur.

Kultur af børn: Den kultur børn selv skaber, af egne interesser, motivation og drivkraft. Det barnet selv tilskriver mening og betydning. Den dækker over en vifte af udtryksformer, lege, rim & remser, sange, produktioner. Forståelsen af kultur af børn eller børns egen kultur bygger på, at børn i sig selv er kulturskabende. Det er de kulturelle udtryk og værdier, børn selv frembringer i deres gøren og laden – det er de kulturelt formgivende processer, der skaber mening og betydning for børnene

i øjeblikket. Det kan være udtryksformer som rim, remser, sange, vitser, lege, men også mere æstetiske udtryk som rytmer og gangarter.
Kultur af børn favner hele bredden i det dobbelte kulturbegreb: (det antropologiske, æstetiske og pragmatiske).

I arbejdet med at udvikle børns kulturelle udtryksformer og værdier, er alle tre former for kultur vigtige at have for øje i det pædagogiske arbejde.

https://emu.dk/sites/default/files/2019-03/Kunst_og_kultur_i_dagtilbud_Saadan_inspirationshaefte_2015.pdf

Lad evt. deltagerne sidde i små grupper og diskutere kultur på de tre niveauer: Hvad bruger de selv mest? Hvordan kan de komme til at bruge dem alle?

Kulturelt indtryk, udtryk og aftryk

Indtryk består af børnenes egne æstetiske oplevelser i direkte møde med forskellige ting i hverdagen og i kunstarter. Scenekunst, film, maleri, musik, sang og litteratur. Æstetiske oplevelser giver mulighed for at dele, spejle sig i og fortolke egne og andres livserfaringer, tanker og drømme. Æstetiske indtryk har en kropslig dimension, hvor indtryk sætter sig før sproglige aftryk som kropslige fornemmelser og oplevelser. Det kan være spænding i kroppen når de hører spændende fortællinger, eller musik. (Basil Bernstein, 2001)

Udtryksdimentionen indeholder børnenes egen skabende og eksperimenterende praksis. Den er båret af børns lyst, kreativitet, improvisation og aktive deltagelse. Nysgerrighed, sansning, leg og fantasi indgår i den æstetiske læreproces og ansporer til nye perspektiver og anskuelser der kan forankres som ny viden og ny læring.

IUA-modellen. Modellen er udviklet af J. Nilsson, B. Lie Andersen, M. Weber-Andersen med inspiration fra Encountermodellen af Malcolm Ross.

Modellen er en måde, hvorpå man kan arbejde med børns indtryk og udtryk.

Et medie er f.eks. musik (at spille et instrument, synge, kende forskellige genrer, lave rap osv.), drama (dukketeater, skyggeteater, mime, fortælling osv.) eller et værksted (maleri, ler, træ, gips osv.) Et medie har sine egne materialer og teknikker, der skal læres.

En ide til arbejdet med børns indtryk og udtryk se filmen:
Aktivitetspædagogik:

https://emu.dk/dagtilbud/de-seks-laereplanstemaer/natur-udeliv-og-science/aktivitetspaedagogik

Få deltagerne til at lave en aktivitet, hvor børn kan opleve egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

Det kan evt. være en aktivitet omkring dans, sange, mad eller fortællinger

Emne 2: Æstetik

Æstetik betyder sanse, føle, fornemme. Sansning er børnenes måde at udforske og opleve verden på.

Æstetik i historisk perspektiv:

- **Antikken 2000 f.kr.** anså grækerne opdragelse gennem kunst som selve grundlaget i pædagogikken
- **Oplysningstiden (1700-1800):** En filosofisk vinkel på æstetikken. Erkendelsesteori om hvordan vi opnår viden. Baumgarten og Kant beskæftigede sig med, hvad kunsten gør ved os. Anerkendelse af æstetik som et nyt erfaringsområde, som ikke er rationelt/fornuftens viden
- **I dag:** ikke kun kunst, men ethvert fænomen i hverdagen kan danne afsæt for en æstetisk oplevelse. Æstetik er noget vi alle tager del i. Samtidig bliver det i stigende grad brugt i sammenhæng med dannelse og læring.

Æstetik

En betegnelse for kunst: Både som iagttager og udøver - Litteratur, musik, drama, billedkunst osv. Børn kan udtrykke sig via kunstbaserede udtryksformer – tegne, male, bygge, fortælle, musik, sang, bevægelse mm. (Signe Tonsberg, 2015)

Æstetik som hverdagsfænomen: Ethvert fænomen kan være afsæt for en æstetisk oplevelse. Det vi finder behag ved: bevægelsesformer i dans, cykling, i tøj, indretning (af daginstitutionen), borddækning, madlavning. (Kjær, 2017 s. 19-20)

Æstetik som vej til læring: Læring hvor man omsætter indtryk/oplevelser af verden til æstetisk formudtryk, for herigennem at kunne reflektere over sig selv og verden. (Austring & Sørensen, 206 s. 107)

Æstetiske oplevelser er forbundet med et nærvær, hvor man føler sig forbundet med oplevelsens genstand. Det beskrives ofte som en selvforglemmende fordybelse (flow) eller fascination (Kjær, 2017) i *"Æstetisk praksis og børn"*

Spørgsmål til summen:

Hvilke æstetiske-sanselige materialer, redskaber og medier giver I børnene erfaringer med at anvende?

Emne 3: Fællesskab

Fællesskaber er altid et fællesskab mellem nogle deltagere, der deler noget med hinanden (skolen, klassen, institutionen, stuen, gruppen).
Alle fællesskaber har mere eller mindre åbne kriterier for, hvordan man bliver en anerkendt deltager.
Kriterier for deltagelse er personlige, sociale og faglige kompetencer og engagement som man skal leve op til. I alle fællesskaber er både inklusions- og eksklusionsprocesser på spil. Det foregår gennem forhandlinger om, hvem der er inde og hvem der er ude.
Hierarkier og dominans-relationer som accepteres af deltagerne, kan stabilere et fællesskab – men kan også skabe udsatte positioner for nogle deltagere. Et fællesskab betyder noget forskelligt for hver enkelt deltager (motiv og intention).
Fælles historik og fortællinger skaber social sammenhængskraft, men deltagerne medbringer også hver deres livshistorier, som skaber individuelle betydninger. (Inklusionsakademiet.dk)

Kultur, æstetik og fællesskab skal forstås som en helhed. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. Det pædagogiske personale skal derfor skabe et læringsmiljø, der formidler glæde ved æstetiske oplevelser og skabende praksis. *(Bekendtgørelsen om mål og indhold for kultur, æstetik og fællesskab)*

Spørgsmål til summen:

Hvordan støtter I børnefællesskabet over hele dagen?

Se EMU: https://emu.dk/dagtilbud/de-seks-laereplanstemaer/kultur-aestetik-og-faellesskab/inspirationsmateriale-om-kultur

Tema 2. Tilrettelæggelse af pædagogiske læringsmiljøer

Emne 1: Læringsmiljø

Begrebsafklaring til en start:

Hvad kan et pædagogisk læringsmiljø være?
Hvor og hvordan sker der læring for børn?

En måde at få alle inddraget og få mange forskellige input i gang kan være, at alle står i en rundkreds, og enten i rækkefølge eller tilfældigt på skift byder ind med et konkret eksempel på et læringsmiljø / læringsrum.
Gerne flere runder, for at få bredde i eksemplerne.
Underviser kan gå foran her og spille nogle bud på banen først eller undervejs som f.eks.:

- Voksen, Jonas og Amalie, 3 år, sidder i sandkassen og kigger fordybet på og snakker om mariehønen, der kravler på Amalies hånd
- Voksen og fire børn fra førskolegruppen er i køkkenet og vejer mel og sukker af til en kage de vil bage
- Til frokosten snakker børnene indbyrdes om hvilken farve og hvilken form deres madkasse har og de tæller, hvor mange bogstaver der er i deres navn. Den voksne afventer og bryder ikke ind
- I garderoben lader den voksne 2-årige Mads få tid til selv at få gummistøvlerne på og opmuntrer undervejs med smil og nik
- I skuret på legepladsen eksperimenterer nogle børn med hvilken lyd det giver, når de slår med en metalskovl på forskellige spande og bøtter
- Voksen, Ida og Sara, 5 år, sidder i sofaen og leger med vrøvleord og rim.

Det de gode eksempler gerne må, er at deltagerne får blik for, at et læringsrum/læringsmiljø ikke behøver at være forbundet med fire vægge eller en fastlagt aktivitet på en plan eller noget vi tidsstyrer eller rammesætter på anden vis.
Forståelsen vi vil have frem er, at læring sker overalt og hele tiden – i det små og i det store, og at vi gennem vores tilrettelæggelse af læringsmiljøet omkring børnene har ansvaret for, om situationer og muligheder gennem dagen udnyttes og tillægges værdi. Samt at vi i vores rolle skal kunne skifte position, som gennemgås i det følgende.

Emne 2: De tre læringsrum – 1. voksenstyret, 2. voksenstøtte, 3. børnestyret

I det fælles pædagogiske grundlag til den styrkede pædagogiske læreplan stilles der krav til etableringen af det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud (Hæftet ”Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold”, Børne- og Socialministeriet, 2018).

Praksis skal rammesættes, organiseres og tilrettelægges med blik for, at børnene får de bedste betingelser for at lære og udvikle sig.

Der er krav om, at det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen. Det betyder, at det pædagogiske læringsmiljø i forbindelse med både børns leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter og daglige rutiner skal give børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.
Det pædagogiske læringsmiljø skal altid tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Basil Bernsteins model om tre læringsrum giver deltagerne en god mulighed for at forholde sig til, hvordan børns læring kommer i spil både i de planlagte voksenstyrede aktiviteter og i børns leg og spontane oplevelser, samt forholde sig til egen rolle og i hvor høj grad man som voksen indgår i og rammesætter de tre forskellige læringsrum.

Bernsteins tre læringsrum kan, for at give overblik, sættes ind i og forklares ud fra denne model:

	Børnene har ringe indflydelse på Indhold og form	**Børnene har høj indflydelse på indhold og form**
De voksne har i høj grad indflydelse på indhold og form	**LÆRINGSRUM 1** VOKSENSTYRET DEN VOKSNE GÅR FORAN BARNET (UNDERVISNING / ENVEJSKOMMUNIKATION	**LÆRINGSRUM 2** VOKSENSTØTTE DEN VOKSNE GÅR VED SIDEN AF BARNET (UNDERSØGER SAMMEN, UNDRENDE, EKSPERIMENTERENDE)
De voksne har i lav grad indflydelse på indhold og form	KAOS (BEGGE PARTER PASSIVE)	**LÆRINGSRUM 3** BØRNESTYRET DEN VOKSNE GÅR BAGVED BARNET LÆRING (LEG OG SPONTANE OPLEVELSER)

Hvert læringsrum har sine styrker og begrænsninger og de tre læringsrum kan ikke erstatte hinanden. I børns læring er det vigtigt, at de gør sig nogle brugbare erfaringer med alle tre læringsrum.

Ifølge Ilse Marie Mortensen (kropsterapeut, konsulent og forfatter), skal pædagogisk personale kunne skifte position i læringsrummet. Nogle gange skal hun/han gå foran og være rollemodellen, der viser strategier eller muligheder, andre gange skal hun/han gå ved siden af og dele

oplevelserne, være nærværende, undersøgende, nysgerrig, optaget sammen med børnene, og andre gange igen skal hun/han bare gå bagved og bakke op, hvis nødvendigt.

Læringsrum 1:
Dette læringsrum er typisk aktiviteter med et fastlagt indhold. Det har til hensigt at lære børnene noget bestemt og gå foran

Læringsrum 2:
Her er de aktiviteter, hvor børnenes ideer, forslag og handlinger former projekter og aktiviteter. Dette kan være projekter, hvor børnenes medbestemmelse er medtænkt og hvor indfald gribes og udvikles med børnene i situationen. Der findes i dette læringsrum også aktiviteter, hvor den voksne går ind og støtter børnenes læring gennem samtale eller anden indgriben.

Læringsrum 3:
I læringsrum 3 ligger legen og de læringsmuligheder, som miljøet giver. Her er de pædagogiske handlinger og overvejelser ikke direkte synlige, men ligger underforstået i miljøet. Vi "følger børnenes spor".

Emne 3: Måltidskultur - en opgave:

Se filmen "Fælles frokost er mere end bare mad" fra siden Emu.dk

https://emu.dk/dagtilbud/det-paedagogiske-grundlag/laering/faelles-frokost-mere-end-bare-mad

Drøft spørgsmål fælles eller i mindre grupper:

1. **Hvilke læringsrum får I øje på? (Bernstein) Sæt gerne eksempler på**
2. **Hvad kendetegner måltidskulturen i filmen? Sæt gerne eksempler på**
3. **Hvordan kan børn lære om og få oplevelser med kultur, æstetik og fællesskab gennem et måltid?**

Oplevelse af at være tilskuer eller aktiv deltager afhænger af hvordan vi som voksne får tilrettelagt læringsmiljøet. Det at vi selv kan ændre position eller vælge forskellige deltagelsesmuligheder, gør at barnet også kan skifte position mellem at være tilskuer og aktiv deltager.

Spørgsmål til summen:

Hvordan understøtter I, at alle børn får forskellige kulturelle oplevelser både som tilskuer og aktive deltagere?

Tema 3. Egen rolle og kreativitet/fantasi

Start evt. dagen med, at deltagerne står i en cirkel eller to alt efter hvor mange I er. Nu skal de en ad gangen sige et enkelt ord om hvad de husker fra dagen i går. Underviser styrer hvor lang tid det giver mening at fortsætte. En god måde lige at komme i gang på og få opfrisket dagen i går.

Emne 1: Egen rolle

Vurderingsøvelser er en disciplin udviklet af svensk dramapædagog og underviser Katrin Byréus. Det er en måde, hvorpå man kan strukturere samtaler i grupper, ved at alle deltagere aktivt flytter sig rundt i lokalet på forskellig vis, samtidig med at de tager stilling til synspunkter og udveksler holdninger og standpunkter.
Øvelserne kan med fordel erstatte den traditionelle dialogform på kurser, hvor underviseren mange gange diskuterer med den lille håndfuld deltagere, der altid har hænderne oppe.
Øvelserne får deltageren til at indlede samtaler, hvor de samtidig tager stilling og udvikler personlig og faglig holdning til emnerne i fokus. Øvelserne kan ligeledes medvirke til at aktivere deltagerens forhåndsviden og udfordre en gruppe på deres faste overbevisninger.
Med vurderingsøvelser lægges der op til at skabe læreprocesser, hvor deltageren får mulighed for at skabe betydning i undervisningssituationen.

A – På linje eller B - 4 hjørner. Se under opgaver og undervisningsmaterialer

Emne 2: Egen kreativitet og fantasi

”Bytte Bazar”

Lav 4 stationer eller flere og lad deltagerne komme rundt på alle stationer i løbet af den tid du har afsat til det. Del deltagerne op i små grupper og sammen går de rundt i ”Bytte Bazaren”. Nogle forslag kunne være:

1. Her ligger hvidløg, lime og pap – deltagerne skal nu selv ud fra deres egen kreativitet og fantasi finde ud af, hvad de vil bruge tingene til
2. Fortæl om en gang, hvor du begyndte et sted og sluttede et helt andet sted, end hvad du havde forestillet dig. Hvad gjorde, at du endte der i stedet for, hvor du havde tænkt i første omgang?
3. Genbrugsting evt. gamle kassettebånd– deltagerne skal nu selv ud fra deres egen kreativitet og fantasi finde ud af, hvad de vil bruge tingene til
4. Hvornår har du sidst ”vendt noget på hovedet?” Fortæl om oplevelsen.

4. Opgaver og undervisningsmaterialer

Opgaverne og undervisningsmateriale knyttet til de enkle temaer bliver præsenteret i kap 3. Herunder er forlag til refleksionsøvelser, der kan bruges undervejs i uddannelsen evt. som et break i en temadiskussion.

Vurderingsøvelser
Ud på gulvet – nogle udsagn – tale sammen – tage aktivt stilling

Vurderingsøvelser giver mulighed for at inddrage alle deltagere aktivt og give mulighed for at reflektere og komme til orde.
Grundlæggende er vurderingsøvelser en måde, hvorpå man kan strukturere samtaler i grupper, ved at alle deltagere aktivt flytter sig rundt i lokalet på forskellig vis, samtidig med at de tager stilling til synspunkter og udveksler holdninger og standpunkter.
Øvelserne kan med fordel erstatte eller supplere den mere traditionelle dialog form i undervisning, hvor nogle træder mere aktivt frem. Øvelserne kan medvirke til at aktivere deltagernes forhåndsviden og udfordre en gruppe på deres faste overbevisninger.

1.
<u>På linje</u>

Formål:
At få deltagerne til at tage stilling og forholde sig til mere komplekse personlige og faglige problemstillinger og dilemmaer, at kunne give udtryk for disse verbalt, lytte til andres holdninger, selv blive lyttet til.

Hvordan:

- Forbered et udsagn, der har med kursets faglige emner at gøre
- Lad udsagnet være et man kan være enig eller uenig i. Ex.: ”Det er vigtigt, at der kommer et produkt ud af de kreative aktiviteter, som vi laver med børnene” eller ”Jeg skal som voksen være ret styrende i kreative aktiviteter, ellers ender det ud i rod og ingenting” osv.
- Læs udsagnet højt for deltagerne
- Bed nu deltagerne tage stilling til udsagnet og stille sig det sted på en imaginær linje på gulvet, der er i overensstemmelse med graden af enighed med udsagnet
- I den ene ende = enig, i den modsatte ende = uenig, eller et sted derimellem
- Læg evt. kort med tallene fra 1 til 6 på en linje på gulvet. Fra 1 – 3 er man altså i en eller anden grad enig. Fra 4 – 6 er man overvejende uenig.
- Når alle har fundet et sted at stå, beder du dem tale sammen parvis eller i mindre grupper om, hvorfor de har valgt at stå netop der
- Du kan også dele linjen på midten, og lade den enige halvdel tale med den uenige halvdel. På den måde får deltagerne også hørt på begrundede holdninger, der er forskellige fra deres egne
- Du kan have forberedt flere udsagn, som spiller op til kursets emner og du kan supplere med udsagn som deltagerne selv formulerer og byder ind med
- Start med nogle forholdsvis enkle udsagn, og lad deltagerne blive kendte med metoden, og efterhånden kan udsagnene gøres mere komplekse eller dilemmafyldte

2.
De 4 hjørner

Formål:
At få deltagerne til at tage stilling og forholde sig til mere komplekse, faglige problemstillinger og dilemmaer, at kunne give udtryk for disse verbalt, se tingene fra flere sider, lytte til andres holdninger, selv blive lyttet til, motivere sine holdninger, blive mere bevidst om at man kan ændre holdning, at der kan være mange holdninger til et emne

Hvordan:

- Du stiller et spørgsmål, der vedrører et tema I arbejder med på kurset, fx: at udfordre sig selv ved at anvende forskellige materialer og aktiviteter, også nogle man ikke selv er så kendt med
- I de 4 hjørner af rummet, defineret af dig, placerer du en svarmulighed, så der således er 4 svarmuligheder i alt
- Bed nu deltagerne om at vælge én af svarmulighederne fra de 4 hjørner
- Bed dem om at placere sig i det hjørne, der repræsenterer den valgte svarmulighed. Giv kort betænkningstid
- Bed dem tale sammen om, hvorfor de har valgt at stille sig i netop det hjørne
- Er der et hjørne med kun én enkelt modig deltager, kan han eller hun tale med en fra en anden gruppe om sin placering. Når alle har fået talt sammen, samler du op i plenum, så grupperne kommer til at høre hinandens begrundelse for deres valg
- Hvis nogen efter gennemgangen i plenum har skiftet holdning, kan man skifte plads og gå over til det pågældende hjørne. Det kan være et underliggende tema for dig som underviser at have fokus på at refleksion og drøftelser mange gange fører til nye tanker og opfattelser, og man behøver ikke være fastlåst i en holdning
- Svarene til hjørnerne kan du have skrevet på forhånd og lagt i hvert hjørne, så der er nemmere at huske dem. Men du kan også fortælle gruppen hvad hvert hjørne indeholder. Dette er især godt, når du spontant lavet en 4hjørneøvelse
- Du kan også lade det 4. hjørne stå åbent, så deltagerne selv har mulighed for at komme med alternative svarmuligheder. Gør det klart, at dette hjørne ikke er et ”ved – ikke” hjørne, men netop et alternativ
- I stedet for et overordnet tema kan du lade deltagerne tage stilling til en case. Du læser en fiktiv eller en virkelig case op med et dilemma. Der kan fx være et gyldigt argument i hvert hjørne eller en mulig løsning på casens dilemma i hvert hjørne (evt. 4. hjørne frit) eller find selv på flere muligheder til hjørnerne
- Igen kan du også inddrage deltagernes / gruppernes egne spørgsmål og svarmulighede, som de bliver optagede af at forholde sig til sammen

5. Litteraturliste mv.

Hansen, Niels Kalk (red.):*Æstetikken tilbage i pædagogikken*, Dafolo, 2017

Jensen, Julie Borup: *Æstetiske læreprocesser*, Dafolo, 2019

Juhl, Anette og Susanne Kjelstrup (red.): *Aktiviteter, kultur og natur*, Munksgaard, 2016

Kjær, Alice: *Æstetisk praksis og børn*, Frydenlund, 2017

Kornerup, Ida og Torben Næsby (red.): *kvalitet i dagtilbud*, Dafolo, 2015, kap. 6

Mortensen, Trine Holst (red.): *Grundfaglig viden om pædagogiske miljøer og aktiviteter,* Akademisk forlag 2017 s. 79-95

Mortensen, Trine Holst og Torben Næsby (red.): Den styrkede pædagogiske læreplan – grundbog til dagtilbudspolitik", Dafolo, 2018

Nielsen, Kaare W. m.fl.: *Vi gør kultur – kultur, æstetik og fællesskab i børnehøjde*, Dafolo, 2019

Pædagogisk tidsskrift: *Det æstetiske i den pædagogiske praksis*, Tema 4/2017, Dansk pædagogisk forum

Pædagogisk tidsskrift: *Indretning af lege og læringsrum*, Tema 1/2018, Dansk pædagogisk forum

Storm, Susanne Bøgeløv: *Gør alle dine elever aktive i diskussioner i klassen*, Æstetisk Læring ved Susanne B. Storm, 2015

Zoofmann, Mette: *Fra indtryk til udtryk – billede sprog og traditioner for børn*, Frydenlund, 2018

Materiale fra EMU online:

Aktivitetspædagogik: https://emu.dk/dagtilbud/de-seks-laereplanstemaer/natur-udeliv-og-science/aktivitetspaedagogik
https://emu.dk/dagtilbud/det-paedagogiske-grundlag/laering/faelles-frokost-mere-end-bare-mad

https://boernekulturaarhus.dk/videndeling/publikationer/paa-spor-af-kunst-og-ord/

Supplerende inspirations materiale:
Se filmen "Kanaljerne i kufferten" - et eksempel på,
hvordan animationspædagog Flemming Bæk har arbejdet med
iPads i Børnehaven Søndergård i Viborg – et forløb udviklet i
samarbejde med Kulturprinsen.
https://www.youtube.com/watch?v=5BdXp5bt4w8

Tonsberg, Signe: *Er æstetik en løftestang for læring?* marts 2015 Asterisk
https://edu.au.dk/fileadmin/edu/Asterisk/73/Asterisk-73-s4-9.pdf

https://inklusionsakademiet.dk/

Bernstein, Basil: *Pædagogik, diskurs og magt*, 2001